

Keskustelua

Onko Suomessa tiedettä? Eräiden yllättävien väitteiden jatkopohdintaa

Suomen tiede on alamaissa – tai oikeastaan sitä ei ole edes olemassa. Näin väittivät Helsingin Sanomien (19.10.) mukaan historian dosentti Kalle Michelsen ja tiedetoimittaja Kimmo Pietiläinen Turun tiedemessuilla 18.10. Jokaisella on tietysti oikeus mielipiteisiinsä, vaikka tällaisten näkemysten esittäminen tiedemessuilla kieltämättä tuntuu hieman yllättävältä. Tärkeää kuitenkin on, miten esitetyjä väitteitä perustellaan. Outojen näkemysten esittäminen on myös oltava valmiit kohtaamaan toisella tavalla ajattelevien kritiikki.

Lehtikirjoituksen perusteella muodostuva kuva on tietysti epätäydellinen, toisaalta ovat lehdessä siteeratut väitteet selkeitä ja kovia. Vastaavasti tuntuvat perustelut heppoisilta.

Pietiläisen mielestä on elävän tieteen tunnusmerkki ainakin yksi suuri kansainvälinen keulakuva. Yhtä hyvin tai paremminkin perustein voidaan pitää elävän tieteen merkinä, että alalla on useita dynaamisia tutkijayhteisöjä, joilla on kansainvälisesti arvostetut johtajat, korkeatasoinen julkaisutoiminta, maailmanlaajuiset yhteistyösuhteet sekä tehokas uusien tutkijapolvien koulutustoiminta. Uskallan väittää, että tällaisia tutkijayhteisöjä meillä on esimerkiksi useiden luonnontieteiden alalla ilahduttavan runsaasti.

Vihjaus, jonka mukaan opetusministeri olisi kutsuttu messuille edustamaan Suomen tiedettä sen vuoksi, ettei kelvollisia tiedemiehiä olisi ollut saatavilla, on kaksin verroin omituinen. Kyllä opetusministerillä on tällaisissa tilaisuuksissa oma roolinsa ja tiedemiehillä omansa; järjestäjät päättävät, kenet mihinkin kutsuvat.

Michelsenin valitus siitä, että Suomessa on totuttu harjoittamaan "sellaista tiedettä, jolla rakennetaan Suomea ja tätä yhteiskuntaa, ... [sillä] oikea tiede on kansainvälistä", on aika omaperäinen. Kuka on harjoittanut ja mitä, mihin tämä väite perustuu? Luonnontieteet ovat Suomessa vähintään yhtä kansainvälisiä kuin muuallakin, niiden sovellukset ovat puolestaan maan taloudellisen kehityksen pohjana. Ja jos humanistiset ja yhteiskuntatieteet ovat muiden saavutustensa ohessa myös rakentaneet Suomea ja sen yhteiskuntaa, niin se on näille tieteenaloille vain kunniaksi.

Eräänlainen huippusaavutus asiantuntemattomuudessa on genetiikan alalla tehdyn tutkimustyön vähättely. Juuri molekyylibiologiassa meillä Suomessa on useita ehdotonta kansainvälistä huipputasoa edustavia tutkijaryhmiä, joiden kasvatit ja välillä johtajatkin ovat olleet kysytyjä parhaisiin kansainvälisiin laboratorioihin. Ei siellä mitään rutiiniväitöskirjoja tehdä, kun paljon haastavampia töitä on tarjolla ja niitä kyetään tekemään.

Koko tämä tapahtuma ei ehkä olisi ansainnut sen suurempaa huomiota, ellei toisena puhujana olisi henkilö, jonka tehtävänä tiettävästi on kirjoittaa Suomen tieteen historiaa. Tulee vain ajatelleeksi, millaista historiaa kirjoittaa henkilö, joka ei tuon vertaa usko työnsä kohteeseen!

Pentti Kauranen

Suomalaisen Tiedeakatemian pääsihteeri